

INFORMACE A RECENZE

»VÁLKA A VOJENSKÁ VĚDA« (Materiály ke studiu sovětské vojenské vědy), sborník statí a výňatků z knih, Naše vojsko 1956, str. 243

Po nedávném sborníku »Marxismus-leninismus o válce, armádě a vojenské vědě« dostal se v poslední době našemu čtenáři do rukou další sborník, nazvaný sestavovateli sborníku (jimiž jsou pracovníci HPS/MNO) »Válka a vojenská věda«. Až na jediný výňatek z knihy amerického publicisty H. Lumera »War Economy and Crisis« tvoří sborník vesměs články ze sovětských vojenských časopisů a výňatky z knih. Celý sborník je rozdělen do dvou velkých oddílů: Válka jako společensko-historický jev — a — Válka jako pokračování politiky jinými, násilnými prostředky ozbrojeného zápasu. První oddíl se zabývá politickým obsahem války, třídním charakterem armády a vztahem mezi válkou a cyklickými krizemi. Druhý, daleko rozsáhlejší oddíl je bohatě rozčleněn a po úvodní Razinově kapitole »Válka — ozbrojený zápas v třídní společnosti« zabývá se činiteli, kteří rozhodují o průběhu a výsledku války, sovětskou vojenskou vědou a vojenskou ideologií imperialismu.

Už předem je možno říci, že sestavení sborníku je účelné a že dobře navazuje na předešlý sovětský sborník. Hodnota zařazených příspěvků je ovšem různá. Je celkem přirozené, že časopisecké články nedosahují většinou úrovně výňatků z knih; to platí především o článcích A. Strokova a V. Zubareva, které se zabývají Leninovým přínosem vojenské vědě, a o Fjodorovově článku »Dialektický materialismus a sovětská vojenská věda«, zpracovaném ne nově a povrchně. Podobnými nedostatky trpí i oba příspěvky o morálním potenciálu a morálním duchu vojsk, které se jako snad celá dosavadní literatura o tomto tématu omezují na zjišťování zdrojů a předpokladů morálního potenciálu, přehlížejíce při tom rozbor prvků, které morální potenciál určují bezprostředně, i otázky ovlivňování propagandou a psychologickou přípravou vůbec.

Nejméně zdařilá je poslední kapitola sborníku: článek B. Karpoviče »O vojenské ideologii imperialismu«. Články tohoto druhu sice přinášejí občas nějaké zajímavé doklady, jsou však chybné už celým svým zaměřením; nelze totiž na několika málo stránkách zpracovat tak obšírné a přitom tak důležité thema.

Potřebám našich vojenských pracovníků by nejlépe vyhovovala rozsáhlá monografická práce nebo sborník prací, které by se konkrétně zabývaly dílčími úseky tohoto rozsáhlého tématu.

K nejčennějším příspěvkům sborníku patří Rotmistrovova recenze »Překvapivost v dějinách válek«, úvodník z časopisu Voprosy istorii »O zpracování dějin Veliké vlastenecké války Sovětského svazu«, významná Skovorodkinova »Taktika jako součást teorie sovětského vojenského umění« a zejména rozsáhlý úvod k Razinovým Dějinám vojenského umění I, jehož tři obšírné kapitoly jsou rozděleny mezi jednotlivé oddíly sborníku. Tyto tři kapitoly vzbudí nepochybně největší zájem vojenských čtenářů.

Předností Razinova úvodu není ani tak novost a objektivnost obsahová, jako spíše soustavnost, utříděnost a ráz zpracování. K prospěchu celé práce dokázal Razin oprostít se od zlovyků, které v posledních letech znešvařovaly naučnou literaturu, klade důraz na logické zpracování látky a věcnost, vyhýbá se mnohomluvností a oslavností, dbá, aby neupadl do zajetí citátů a autorit.

V druhé kapitole, nazvané »Válka — ozbrojený zápas v třídní společnosti«, projevuje se logická metoda Razinova nejvýrazněji. Toto základní thema je rozčleněno ve své logické prvky: zvláštnosti (osobité rysy) války, prostředky vedení války, obsah a základní formy ozbrojeného zápasu. Každý z těchto prvků tématu je zpracován pojmově, t. j. základní pojmy tohoto úseku jsou definovány a uvedeny ve vzájemnou souvislost. Tak na př. v pasáži o prostředcích vedení války analyzuje Razin zvláštnosti vojenské organizace státu a pak se zabývá strukturou ozbrojených sil, způsoby doplňování a organizaci armády.

Je přirozené, že takový způsob zpracování má i význam terminologický, což je zvláště důležité pro naši vojenskou veřejnost, mezi níž se nová vojenská terminologie dosud plně nevzila (na př. pojmy zápolí, sražení, válčistě, odřad a j.). Zajímavé, i když diskusní, je na př. Razinovo rozlišování »dějiště války« (témať vojny) a »válčistě« (témať vojen-

nych dějství). Dějiště války je podle něho »území, které je prostorem činnosti ozbrojených sil a bezprostřední základnou pro jejich doplňování a zásobování«. Válčiště je »území, kde se bezprostředně rozvíjejí bojové operace«. Razin se těmito pojmy zabývá v pasáži, kde hovoří o válce (bojové činnosti) s hlediska prostoru; zůstává však nejasné, proč taktický prvek s hlediska prostoru (když dějiště války označuje za prvek strategický, válčiště pak za operační) nevidí v bojišti, nýbrž v terénu. Rovněž zajímavé (a rovněž diskutní) je Razinovo pojetí ústupu jako strategické kategorie (»ústup je prostředek strategického manévru«) a odchodu vojsk jako kategorie operační a taktické.

U některých pojmů se však Razin prohřešuje proti své metodě a nechává je

nedefinovány; tak je tomu na př. u pojmu »sražení«.

Pro naši vojenskou veřejnost má Razinův úvod velkou hodnotu metodologickou. Lze v něm vidět rozhodný krok směrem k vědeckému zpracování otázek, oproštěnému od citátomanie a libovlnného, voluntaristického přístupu ke skutečnosti. Zařazením rozsáhlého Razinova úvodu (kromě uvedených ostatních příspěvků) sborník »Válka a vojenská věda« neobyčejně získal a lze říci, že je to dosud nejhodnotnější sborník o základních otázkách vojenské vědy, který byl u nás v posledních letech vydán. Lze doufat, že nejen obohatí vojenské znalosti našich vojenských kádří, ale že přispěje i k oživení původní naší vojenskovědecké práce.

(Dr Miroslav Jodl)

VOJENSKÁ TERMINOLOGIE

STRATEGICKÝ TÝL

Pojmem »strategický cíl« je třeba rozumět týl celkových ozbrojených sil, který se skládá z týlu pozemních, vzdušných a námořních sil a z řady speciálních orgánů velení a zásobování.

Celkové plánování a řízení týlu ozbrojených sil uskutečňuje vrchní velení. Bojovou činnost vojsk na válčících zabezpečuje materiálně vrchní velení prostřednictvím orgánů strategického týlu. Tyto orgány, řídíce se pokyny vrchního velení, jsou povinny v souhlase s plány provedení tažení a strategických operací včas zabezpečit přísun všeho potřebného na frontu.

Strategický týl spojuje vojska na bojištích s národním hospodářstvím státu (s průmyslem, se zásobovacími státními orgány a jejich prostřednictvím se zemědělstvím), jakož i s příslušnými státními plánovacími a národohospodářskými orgány, které v době války řídí otázky výroby a zaopatřování různých produktů k zabezpečení ozbrojených sil.

Rozdělení týlu ozbrojených sil ve spojitosti s vojenským uměním:

v základě těsným stykem s plánovacími a národohospodářskými státními orgány, jakož i nahromaděním zásob materiálních prostředků ve vojenských skladech a základnách;

2. na zabezpečení konkrétních strategických zámyslů, jež mají být realizovány v nejbližší době, po stránce materiálně technické, zdravotnické a j.

Z těchto dvou stránek činnosti strategického týlu vyplývají hlavní úkoly strategického týlu, jež můžeme obdobně rozdělit na dvě skupiny:

- úkoly spojené se zabezpečením ozbrojeného zápasu v celku;
- úkoly zaměřené k zabezpečení úspěchu jednotlivých po sobě jdoucích tažení a strategických operací.

1. Hlavní úkoly strategického týlu spojené se zabezpečením ozbrojeného zápasu jsou:

- stanovení potřeby ozbrojených sil v materiálních prostředcích na příští rok pro plánování vojenské výroby i celkové výroby ve válce příslušnými

Základní prvky vojenského umění	Vojskové organizační celky	Název stupně týlu
Taktika	vojskové svazky a útvary	vojskový (taktický) týl
Operační umění	armáda, front, loďstvo	operační týl
Strategie	ozbrojené síly v celku druhy ozbrojených sil	strategický týl

Ke každému prvku vojenského umění patří příslušný článek týlu. Jak základní prvky vojenského umění, tak i články týlu jsou ve vzájemné spojitosti a vyšší článek řídí nižší.

Činnost strategického týlu

Činnost strategického týlu je zaměřena

1. na všestranné zabezpečení bojových akcí ozbrojených sil — bez závislosti na zpracovávání konkrétních strategických plánů; tato činnost se projevuje

státními orgány; udržování stálé součinnosti s těmito orgány ve všech otázkách zabezpečení ozbrojených sil;

- stanovení technických požadavků na výrobu vojenského materiálu a kontrola během výroby, zda vyráběné produkty odpovídají těmto požadavkům;
- organizace přejímání vyrobeného vojenského materiálu od orgánů národního hospodářství, po případě jeho další zpracování (kompletování a p.);

- budování objektů k vojenským účelům, jakož i budování a obnova cest a mostů;
- příprava kádru specialistů ve vojenských školách, kursech, akademích;
- odsun osob vyžadujících dlouhodobého léčení z fronty do zápolních sanatorií a jiných zdravotnických ústavů (k uvolnění frontových léčebných zařízení);
- udržování komunikací, které byly dány k dispozici vrchnímu velení v provozním stavu; provádění jejich technické obsluhy a organizace provozu na nich;
- zpracovávání a vydávání řádů, předpisů, směrnic a pomůcek zobecnujících válečné zkušenosti v otázkách přesunů, zásobování a v jiných otázkách činnosti týlu;
- stálá politická práce mezi příslušníky týlových útvarů, zařízení a řídicích orgánů.
- organizace zdravotnického zabezpečení ozbrojených sil zúčastněných v průběhu tažení, kalkulace ztrát osob, zpracování plánů zdravotnických odsunů a jejich zabezpečení potřebnými prostředky;
- zpracování návrhů pokynů o organizaci týlu (týlová rozhraní mezi fronty, rozmístění frontových rozdělovacích stanic, směry obnovy důležitých železničních tratí a jiné otázky organizace týlu frontů, rozvinutí a činnosti orgánů strategického týlu na válčících);
- řízení činnosti podřízených řídicích orgánů týlu v průběhu bojových akcí;
- kontrola stavu materiálně technického zabezpečení ozbrojených sil, kontrola plnění plánu přesunů, obnovy železnic a jiných otázek materiálně technického zabezpečení.

2. Úkoly strategického týlu zaměřené k zabezpečení úspěchu jednotlivých tažení a strategických operací jsou:

- příprava území válčičtí, kde bude uskutečňována strategická operace, zahrnující obnovu komunikací, rozvinutí orgánů strategického týlu (zásobovacích, dílenských a nemocničních základů), jakož i zhodnocení místních zdrojů pro potřebu vojsk na válčících;
- vyčíslení potřeby bojujících frontů, letectva a námořnictva, pokud jde o materiál, výzbroj, munici, pohonné hmoty a vše to, čeho je třeba k vedení bojových akcí v následujícím tažení a strategické operaci;
- zjišťování předpokladů pro materiální zabezpečení nastávajících tažení (na základě znalosti údajů o stavu zásob materiálních prostředků u vojsk a lhůt jejich dodání z národního hospodářství), mající vliv na rozsah a dobu zahájení operací, jakož i na jiné nejdůležitější otázky nastávajícího tažení a strategické operace;
- řešení otázek zabezpečení frontů, letectva, loďstva potřebným množstvím dopravních, dílenských, léčebných, odsunových, silničních i jiných útvarů, svazků a zařízení;
- plánování přesunů (operačních a zásobovacích) při přípravě tažení a strategických operací;
- organizace zdravotnického zabezpečení ozbrojených sil zúčastněných v průběhu tažení, kalkulace ztrát osob, zpracování plánů zdravotnických odsunů a jejich zabezpečení potřebnými prostředky;
- zpracování návrhů pokynů o organizaci týlu (týlová rozhraní mezi fronty, rozmístění frontových rozdělovacích stanic, směry obnovy důležitých železničních tratí a jiné otázky organizace týlu frontů, rozvinutí a činnosti orgánů strategického týlu na válčících);
- řízení činnosti podřízených řídicích orgánů týlu v průběhu bojových akcí;
- kontrola stavu materiálně technického zabezpečení ozbrojených sil, kontrola plnění plánu přesunů, obnovy železnic a jiných otázek materiálně technického zabezpečení.

Zpracování konkrétních strategických plánů tažení a operací musí být založeno na těch materiálních prostředcích, jimiž vrchní velení již disponuje nebo které bude mít k dispozici v nejbližší době, takže jich bude možno využít ještě v průběhu plánovaného tažení nebo strategické operace.

Při kalkulaci zásob pro materiálně technické zabezpečení strategické operace počítáme

- především zásoby, které jsou na válčičtí u vojsk, v armádních a frontových skladech a ve skladech a základnách hlavního velitelství MNO;
- materiální prostředky, které jsou ve skladech průmyslu a státních zásobovacích orgánů, převzaté vojenskými přejímacími orgány;
- část státních záloh materiálních prostředků určených k vedení nastávajícího tažení; počítají se materiální prostředky, které budou dodány vojenské správě v nejbližším měsíci až čtvrt roku.

Ústřední orgány MNO musí mít k zabezpečení potřeb ozbrojených sil rozsáhlou síť svých speciálních orgánů — základů, skladů, nemocnic, dílen, dopravních útvarů a svazků atd.

Strategický týl na rozdíl od vojenského a operačního týlu není omezen na speciálně určený týlový prostor, nýbrž využívá k své činnosti území celého státu.

(Zpracoval podplukovník A. Chládek)

UPOZORNĚNÍ REDAKCE

Redakce Vojenské mysli žádá své přispěvatele, aby příspěvky k uveřejnění ve Vojenské mysli zasílali pokud možno ve čtyřech výtiscích (náčrty jen v jednom výtisku); usnadní tak recensní a schvalovací řízení.

Vydává MNO. Řídí redakční rada: Jan Knotek, Ján Lipový, Václav Voneš, Jaromír Vyhnaněk, Zdeněk Malý, Ladislav Hálek, Vladimír Diviš, Miroslav Rybníček, Jaroslav Foršt, Karel Rovenský, Josef Slabý, Ludvík Varvařovský, Václav Vitanovský, František Houra, Václav Sadílek, Alois Chládek (redaktor)

Adresa redakce: Redakce časopisu »Vojenská mysl« MNO, Praha. — Vydává MNO v Našem vojsku, vydavatelství, n. p., Praha. — Tiskne Naše vojsko, tiskárna, n. p., provoz. 2.

V roce 1956 vyjde 6 čísel.

Časopis nelze předplácet, přiděluje se jen služebně.